

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี พ.ศ. 2554-2556 ขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าไสงาม อำเภอภูมินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดประชาคมตำบล
3. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น
4. แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ อบต.
5. บริบทองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าไสงาม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมาย คำนิยามการมีส่วนร่วม ดังนี้
โคเฮน และอัปฮอฟ (Cohen and Uphoff ; 1981. อ้างถึงใน สุทิน ทวางศ์มา. 2544 : 5) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (Participation) ว่าชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การดำเนินงานตามกิจกรรมที่ตัดสินใจ ร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมพัฒนานั้น ๆ หรือเข้าร่วมกิจกรรมการประเมินผลกิจกรรมดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ได้เสนอกรอบแนวคิดมิติของการมีส่วนร่วมประกอบด้วยประเด็นคำถาม 3 มิติ คือมีส่วนร่วมอะไรบ้าง มีส่วนร่วมกับใครบ้าง และการมีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง

สุดาวรรณ์ มีบัว (2547 : 40) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ประชาชนสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันทำกิจกรรมหรือการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามทิศทางที่ต้องการ ประชาชนเข้ามาร่วมกิจกรรมกลุ่มในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอน โดยร่วมคิดหาแนวทางวิธีการในการดำเนินงาน ร่วมดำเนินการร่วมในการกำหนดเปลี่ยนแปลง การร่วมในการตัดสินใจ และร่วมติดตามการดำเนินงานในกิจกรรมที่ทำร่วมกันทั้งรับประโยชน์จากกิจกรรมนั้นด้วย

ธิดิกานต์ แสไนช (2549 : 19) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความร่วมมือ ไม่ว่าจะของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกัน ร่วมรับผิดชอบหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เพื่อพัฒนาและแลกเปลี่ยนให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร

จากแนวคิดการมีส่วนร่วมของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของชุมชนตั้งแต่การเสนอปัญหา ร่วมการตัดสินใจ ร่วมดำเนินการตามแผน การได้รับประโยชน์ และการประเมินผลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นนั้น ๆ

2. ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การพิจารณาในแง่ของความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถแยกความสำคัญได้ดังนี้ (สมบุรณ์ นันทวงษ์. 2542 : 18-19)

2.1 เนื่องจากโครงการพัฒนาชุมชนในทุกโครงการจะมีวัตถุประสงค์หลักประการหนึ่งคือเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีรายได้สูงขึ้น มีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น รวมถึงต้องการให้มีการแลกเปลี่ยนในด้านอื่น ๆ เป็นไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นหากประชาชนในชุมชนซึ่งเป็นประชากรเป้าหมายในโครงการการพัฒนาชุมชนได้ยอมรับและสนับสนุนต่อการพัฒนาชุมชนโครงการเหล่านั้นย่อมมีโอกาสที่จะบรรลุสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ง่ายและในทางตรงกันข้ามหากประชาชนในชุมชน ซึ่งเป็นประชากรเป้าหมายของโครงการพัฒนาชุมชนไม่ให้การสนับสนุนจนถึงขนาดทำการต่อต้านแล้ว โครงการพัฒนาชุมชนนั้นย่อมประสบกับความล้มเหลวในที่สุด

2.2 เนื่องจากการรับของประชาชนในชุมชนเป็นผู้รู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ของชุมชนตนเองเป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะเป็นผู้อาศัยในพื้นที่นั้นมาอย่างต่อเนื่อง จึงน่าจะรู้เรื่องราวของปัญหาและความต้องการ ดังนั้นการที่ประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ซึ่งเป็นผู้ที่ทราบถึงปัญหาและความต้องการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในขั้นตอนนั้น ๆ ของการพัฒนาจึงน่าจะเป็นสิ่งที่ดีเพื่อที่จะได้สร้างความรู้สึกรับเป็นเจ้าของ และการแก้ปัญหาชุมชนได้อย่างตรงจุดกับความต้องการมากขึ้น

2.3 เนื่องจากการตระหนักว่า แนวคิดของการพัฒนาชุมชนในลักษณะที่จะใช้ในรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศเป็นสิ่งเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะสภาพปัญหาความต้องการ ตลอดจนสภาพทางภูมิศาสตร์พื้นที่ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ค่านิยม และวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน ฉะนั้น การที่จะให้รูปแบบของการพัฒนาชุมชน

เป็นรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศ นอกจากจะเป็นการแก้ไขปัญหาไม่ตรงจุดแล้ว ยังอาจสร้างความล้มเหลวในการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนได้ง่าย โดยเฉพาะถ้าชุมชนไม่ยอมรับไม่ให้ความร่วมมือ หรือต่อต้านในสิ่งที่บังคับหรือชี้แนะให้เขา

2.4 ส่วนประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองมาเป็นแนวทางในการปูพื้นฐานเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ให้แก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งแนวคิดที่สำคัญประการหนึ่งคือ การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาประเทศให้เกิดขึ้นทุกระดับในการพัฒนาชุมชนก็เช่นเดียวกัน แนวคิดของการพัฒนาชุมชนจะมุ่งเน้นที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนนั้น ๆ ช่วยเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในวิถีชีวิตของประชาชนในระดับชุมชนจริง ๆ อาทิ ความเสมอภาคทางการเมืองในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนนั้น ๆ การเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักการอดทน และอดกลั้นต่อความคิดเห็นของบุคคลที่แตกต่างจากตน การใช้เหตุผล การเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การเคารพในสิทธิและหน้าที่เป็นต้น

3. ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2550 ; อ้างถึงใน จักรกิต บัวงาม . 2550 : 5 – 6) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ. 2546 – 2550 ยุทธศาสตร์ 7 การเปิดระบบราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการบ้านเมืองโดยตรงมากขึ้น หน่วยงานของรัฐ ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการบริหารและดำเนินงานของรัฐ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อจะตอบสนองต่อความต้องการของ ประชาชน และพัฒนาสู่สังคมประชาธิปไตยยุคใหม่มีความสำคัญของการมีส่วนร่วมนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานของภาครัฐและประชาชน ดังนี้

3.1 ภาคราชการ

3.1.1 ลดความขัดแย้ง / การต่อต้านจากประชาชน

3.1.2 ช่วยให้งานบรรลุผลสำเร็จ

3.1.3 ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนและการไว้วางใจจาก

ประชาชน

3.2 ภาคประชาชน

3.2.1 เข้าใจการทำงานของภาครัฐมากขึ้น

3.2.2 เชื้อม้นการตัดสินใจของรัฐ

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2552 : 29 - 30) กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น
 2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ
 3. การสร้างความฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ
 4. การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
 5. การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งรุนแรงได้
 6. ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชนและเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน
 7. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของคนสาธาณชนถือว่าเป็นการให้การศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจ และเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน
 8. ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
 9. เกิดความรู้สึกร่วมและรู้สึกรักและแสดงความเป็นเจ้าของท้องถิ่นของตนเอง
 10. มีประสบการณ์และคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง
 11. เห็นความสำคัญของตนเองและมีส่วนรับรู้ถึงปัญหา อุปสรรคและสามารถแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของตนเองได้
 12. สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงเป้าหมายมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่และการบริการที่ดีขึ้น
 13. สามารถป้องกันการบริหารการจัดการของหน่วยงานของรัฐที่ไม่โปร่งใสไม่ถูกต้อง และไม่เกิดประโยชน์ในท้องถิ่นได้
- สรุป ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเอง เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้รับทราบปัญหาและ

ความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งจะสามารถแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นบรรลุเป้าหมายและเป็นประโยชน์ให้แก่ประชาชนอย่างสูงสุด

4. เงื่อนไขของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประเวศ วะสี (2541 : 4) ได้กล่าวว่า การที่ประชาชนริเริ่มและช่วยตนเองได้นั้น ประชาชนต้องมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเสียก่อน กล่าวคือ ต้องมีเงื่อนไขสำคัญอย่างน้อย 3 ประการคือ

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม
2. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม
3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

หากไม่มีอิสรภาพ ไม่มีความสามารถ ไม่มี ความเต็มใจแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนจะไม่เกิดขึ้น นอกจากเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการ ดังกล่าวแล้ว ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. ประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. ประชาชนต้องไม่เสียค่าใช้จ่ายในการมีส่วนร่วมมากเกินไป

คำตอบแทนที่ได้รับ

3. ประชาชนต้องมีความพอใจที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น
4. ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องเข้าใจกันทั้ง 2 ฝ่าย
5. ประชาชนต้องไม่รู้สึกรบกวนหรือกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสภาพทางสังคม

หากมีส่วนร่วม

อดิน รพีพัฒน์ (2542 : 21-22) กล่าวถึงปัจจัยพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเกิดจากพื้นฐานของประชาชน 4 ประการ คือ

1. ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนนั้นต้องมีศักยภาพพอที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ เช่น ประชาชนต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการของตนเอง วางแผน จัดบริหารจัดการองค์กรและการใช้ทรัพยากรในที่สุด
2. ประชาชนจะต้องมีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพ ที่เปิดโอกาสให้ได้เข้าไปมีส่วนร่วม
3. ประชาชนต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ เห็นถึงประโยชน์ของการเข้าร่วม ไม่ใช่การบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ประชาชนไม่ประสงค์จะเข้าร่วม

4. ประชาชนจะต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีโอกาสที่จะเข้าร่วม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในการตัดสินใจ และกำหนดกิจกรรมที่ตนเองนั้นต้องการในระดับที่เหมาะสม

5. ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมจะแบ่งเป็นหลายขั้นตอนแตกต่างกัน ตามแต่วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนตามที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

โคเฮน และอัปฮอฟ (John M. Cohen and Norman T. Uphoff. 1980 : 219 ; อ้างถึงใน พวงทอง โยธาใหญ่. 2545 : 14-16) ได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน (Implementation)
3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

นอกจากนี้นักวิชาการบางท่านได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมแตกต่างที่กล่าวมาโดยที่จะมีขั้นตอนการวางแผนร่วมด้วย ดังเช่น อคิน รพีพัฒน์ (2542 : 17) ได้จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหาในชุมชน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การกำหนดความต้องการของชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ
2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการ การกำหนดวิธีการ แนวทางในการดำเนินงาน การกำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่ใช้
3. การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความอนุเคราะห์ขอความช่วยเหลือจากภายนอก
4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการพัฒนาเป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงจะได้รับจากโครงการ หรือการมีส่วนร่วมจากการรับผลเสียที่อาจเกิดจากโครงการซึ่งผลประโยชน์หรือผลเสียที่เกิดขึ้นนี้อาจเป็นด้านกายภาพหรือด้านจิตใจที่มีผลต่อสังคมหรือบุคคลได้

5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการพัฒนาที่ดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำนั้นเป็นระยะ ๆ หรือการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอดของโครงการทั้งหมด

สรุปจากขั้นตอนการมีส่วนร่วมมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมนี้จะช่วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนได้

แนวคิดเกี่ยวกับประชาคมตำบล

1. ความหมาย

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “ประชาคมตำบล” ดังนี้

วิชัย รูปขำดีและคณะ (2544 : 5) ประชาคม (Civil society) หมายถึง กลุ่มองค์กรที่เป็นพลังนอกระบบรัฐ เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันขึ้นมา โดยจะไม่หวังผลกำไรหรือหวังกำไรก็ตาม ที่ต้องการมีบทบาทร่วมกับรัฐในการจัดระเบียบการ ปกครอง การพัฒนา จัดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม (2542 : 1) ให้ความหมายของประชาคม หมายถึง การที่คนในตำบลอาจจะรวมถึงคนที่เกี่ยวข้องกับตำบลนั้น ๆ รู้สึกว่ามีอะไรร่วมกัน แต่การที่มี อบต. ก็อาจทำให้ประชาคมตำบลนั้นเหมือนกับว่ามีเครื่องมือที่เป็นทางการ มีกฎหมายรองรับ แต่ประชาคมยังสามารถมีเครื่องมืออื่น ๆ นอกเหนือ ไปจาก อบต. เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ

2. จิตสำนึกของประชาคม

จากการที่กระแสโลกาภิวัตน์ของโลกได้ย่นช่องว่างของการสื่อสารให้แคบลง ทำให้ส่วนต่าง ๆ ของโลกต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ใกล้ชิดกันมากขึ้น จากภาวะที่โลก ไร้พรมแดนนี้ได้ก่อให้เกิดประชาชนในสังคมต่าง ๆ ตระหนักถึงการดำรงอยู่ร่วมกันมากยิ่งขึ้น (Robertson, 1992 : 8 ; อ้างถึงใน วิชัย รูปขำดี และคณะ. 2544 : 9) ความสำคัญของจิตสำนึกไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่ด้านเศรษฐกิจที่พฤติกรรมบริโภคของคนในสังคมหนึ่งกับอีกสังคมหนึ่งอย่างใกล้ชิด และไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในด้านการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในสังคมหนึ่งแล้วส่งผลกระทบต่อ

เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในระดับประเทศ ระดับโลก เท่านั้น แต่รวมถึงการเมืองในระดับท้องถิ่นด้วย ซึ่งในตอนนี้จะเชื่อมโยงถึงประเด็นของปัญหาต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันปัญหาต่าง ๆ ที่ถูกหยิบยกขึ้นมากล่าวกันมากที่สุดได้แก่ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิทธิมนุษยชน และปัญหาสิทธิสตรี

เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการของโลก ไร้พรมแดนที่เชื่อมโลกเข้าด้วยกัน ไม่ใช่สิ่งใหม่ เพราะการสื่อสารด้วยโทรเลข โทรศัพท์แบบสมัยดั้งเดิม การเผยแพร่ศาสนา รวมทั้งการขยายอำนาจ การกระจายอำนาจ ล้วนแต่เป็นกระบวนการของโลก ไร้พรมแดนที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกันอยู่แล้ว แต่สิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นในสังคมโลกไร้พรมแดนในปัจจุบันคือ กระบวนการของโลกาภิวัตน์ได้รุกเข้าถึงระดับจิตสำนึกและทำให้คนในสังคมต่าง ๆ ตระหนักถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับผู้คนในสังคมอื่น ๆ ที่ดำรงอยู่ร่วมโลกเดียวกัน เผชิญปัญหาคล้ายคลึงกัน และที่สำคัญคือการตระหนักถึงความสำคัญของความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จึงนับได้ว่าเป็นจุดกำเนิดของจิตสำนึกประชาสังคม (วิชัย รูปขำดี และคณะ. 2544 : 10)

3. พัฒนาการของประชาคมไทย

จากการศึกษาความหมายและแนวคิดของ “ประชาสังคม” ตลอดจนการให้ความหมายบรรดาของนักคิดอาจจะสรุปผลได้ไม่ชัดเจนในแง่ของการพัฒนาการของ “ประชาสังคม” ในสังคมไทย ด้วยเหตุของการเกิด Civil movement ได้มีมาช้านานในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เป็น การแก้ปัญหาเฉพาะบางกลุ่ม หรือมีจิตสำนึกในการร่วมกันแก้ปัญหาสังคม ทั้งนี้เนื่องจากหากกลุ่มประชาคม ซึ่งเป็นกลุ่มคนต่าง ๆ ที่อยู่นอกรัฐ หรือรู้สึกว่าคุณกีดกันจากรัฐ มีการรวมตัวขึ้น จะสามารถนำไปสู่ Civic movement ในการคุ้มครองปกป้องสาธารณชน เพื่อสร้างคุณภาพในสังคม นอกจากนี้ การรวมตัวกันของพ่อค้าเพื่อต่อรองกับรัฐ ให้ลดการควบคุม เพิ่มความคล่องตัวในการประกอบธุรกิจ และพัฒนาไปสู่การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคม เช่น กลุ่มธนาคาร กลุ่มบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ที่ดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในขณะนี้ ทั้งนี้รวมถึงการมีบทบาทอย่างอิสระของสื่อมวลชนที่ความรับผิดชอบต่อสังคม บางรายการทางวิทยุหรือโทรทัศน์ บางคอลัมน์ในหน้าหนังสือพิมพ์ได้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบอำนาจที่ไม่ชอบธรรม เป็นปากเสียงแทนประชาชนอย่างมีพลัง และนอกจากนี้การที่ผู้คนในองค์กรชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ได้รวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในชุมชน เชื่อมโยงกับนักวิชาการ นักพัฒนาเอกชน ข้าราชการ นักธุรกิจ ได้มีการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มต่าง ๆ มีการขยายขอบเขตไปทั่วประเทศ

จากการพัฒนาที่หลากหลายของ “กลุ่มประชาคม” ต่าง ๆ เกิดขึ้นเนื่องจากเกิดปัญหาหรือเหตุการณ์ที่สำคัญที่ปรากฏอยู่เบื้องหน้า ที่ต้องอาศัยการรวมพลังของทุกส่วนในสังคม

จึงจะแก้ปัญหาได้ หรือเกิดขึ้นเนื่องจากต้องการแก้ปัญหาเฉพาะเรื่อง เฉพาะกลุ่ม ซึ่งเกิดขึ้นในลักษณะที่แตกต่างกัน จึงเป็นการยากที่จะนำการเคลื่อนตัวอันหลากหลายมารวมกัน เพื่อให้เห็นแนวทางแห่งพัฒนาการของ “ประชาสังคม” ในสังคมไทยได้

อย่างไรก็ตามหากจับประเด็นหลักที่ว่า การก่อตัวของแนวคิดของประชาสังคมนั้นมีสาเหตุมาจากวิกฤติการณ์ของโลก (Global crisis) ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาเด็กและสตรี ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยชุมชน องค์กร หากประชาคมต้องช่วยกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความสมานฉันท์ สามัคคีกัน จึงจะเยียวยาคลี่คลายปัญหา หรือวิกฤติการณ์อันสลับซับซ้อนได้ เช่นเดียวกับในระดับประเทศ ที่ต้องเผชิญกับปัญหาของทั้งสังคมเมืองและชนบทที่มีความสลับซับซ้อนเกินกว่าที่รัฐจะเข้าไปแก้ไขปัญหาได้โดยลำพัง หากการก่อตัวของแนวคิดประชาสังคมที่เกิดขึ้นจากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ก็อาจมองเห็นการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการของแนวคิดประชาสังคมในสังคมไทยที่ค่อย ๆ เกิดขึ้นอย่างช้า ๆ ในช่วงไม่เกิน 10 ปีที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื่องจากเป็นกระบวนการทางปัญญาที่ต้องอาศัยการสะสมองค์ความรู้จากประสบการณ์จริง ปฏิบัติจริง จนเห็นผลว่าสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

แนวคิดดังกล่าวแม้ว่าจะค่อย ๆ ก่อตัวขึ้นในสังคมไทย แต่มีเหตุปัจจัยที่ช่วยหนุนเนื่องให้แนวคิดนี้พัฒนาต่อไปได้อย่างดี ทั้งนี้เนื่องจากในช่วง 30 ปีที่ผ่านมาได้มีการก่อกำเนิดของชนชั้นกลาง และขยายตัวไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้นมา พัฒนาการของกระบวนการประชาธิปไตยได้เปิดโอกาสให้ประชาชน สื่อมวลชน แสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระ อีกทั้งระบบการติดต่อสื่อสาร โดยอาศัยเทคโนโลยีทันสมัย ช่วยทำให้เกิดการรวมตัวกันอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว โดยไม่ต้องเห็นหน้ากัน นอกจากนี้ปัญหาความรู้ ประสิทธิภาพ และความไม่โปร่งใสของหน่วยงานของรัฐก็ล้วนเกี่ยวพันการเติบโตของแนวคิดนี้ทั้งสิ้น

จึงอาจกล่าวได้ว่า แนวคิดประชาสังคมในไทยได้ค่อย ๆ ก่อตัวขึ้นเป็นกระบวนการที่ทันสมัย ภายในไม่เกิน 10 ปีที่ผ่านมา ดังมีหลักฐานอ้างอิง จากนักคิดอันได้แก่ ศ.นพ.ประเวศ วะสี ที่ได้เสนอวิธีการทำงานในลักษณะ “เบญจภาคี” โดยใช้ยุทธศาสตร์สังคมสมานภาพและวิชาการรวมทั้งได้เสนอแนวคิด “ความเป็นชุมชน” ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ตลอดจนการเสนอให้มี “ประชาคมจังหวัด” ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้เสนอให้มี “สมัชชาจังหวัด” ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 เช่นกัน ซึ่งเนื้อหาสาระของสมัชชาจังหวัดมีที่มาจากแนวคิดประชาคมนั้นเอง ส่วน ชีรยุทธ บุญมี ได้เสนอแนวคิดสังคมเข้มแข็งรวมทั้ง เอนก เหล่าธรรมทัศน์ ได้เสนอให้มีการกระจายอำนาจในองค์กรปกครองท้องถิ่น (Local state) ควบคู่ไปกับการพัฒนาประชาคมสังคมท้องถิ่น (Local civil society)

จากการให้ความหมายและแนวคิดประชาสังคมของนักคิดในสังคมไทย อาจแตกต่างกันบ้าง แต่โดยสาระหลักแล้ว น่าจะหมายถึง การที่ผู้คนในสังคมเห็นวิกฤติการณ์ หรือสภาพปัญหาในสังคม หรือมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การก่อจิตสำนึก (Civic consciousness) ร่วมกัน มารวมตัวกัน สื่อสารกันในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน (Partnership) เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาหรือกระทำให้บางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ด้วยความรัก ความสมานฉันท์ ความเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการโดยมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย แม้ว่าพัฒนาการของแนวคิดประชาสังคมจะได้ออกตัวขึ้นในประเทศไทยไม่นานนัก แต่ก็มีเหตุปัจจัยหลายประการที่เอื้ออำนวยต่อการหนุนเนื่องให้พัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง เนื่องจากสังคมไทยมีโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงแนวตั้งสูง แต่แนวคิดประชาสังคมมีโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงแนวราบ จึงควรเน้นที่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างแนวตั้งกับแนวราบด้วยความสมานฉันท์ ก็จะทำให้สังคมไทยทั้งสังคมมีความเข้มแข็ง

การพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วม (Participatory development) และการประสานงานระหว่างสาขา (Intersectional coordination) เป็นหลักการสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตในประเทศไทยมาแล้วกว่า 20 ปี ได้เกิดผลอย่างเงียบ ๆ สะสมมา โดยเฉพาะความเห็นด้วยในหลักการดังกล่าวมีมากขึ้น และปรากฏผลชัดเจนขึ้นระหว่างการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่มีการระดมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและหน่วยงานระดับต่าง ๆ เมื่อมีข้อสรุปในแนวทางเดียวกันว่า “อยากให้เห็นเวทีที่หลายฝ่ายคิดแก้ปัญหาาร่วมกัน สร้างสติปัญญา ร่วมกัน โดยมีความรักในมาตุภูมิ รักในท้องถิ่น เป็นสายใยที่รองรับการมาทำงานร่วมกัน” ซึ่งทำให้เรื่องประชาคมได้รับความสำคัญสูงในยุทธศาสตร์ของแผนฯ 8 โดยเฉพาะ “ประชาคมจังหวัด” (วิชัย รูปขำดี และคณะ. 2544 : 12-13)

4. องค์ประกอบของประชาคม

ชัยยุทธ รัตนปทุมวรรณ (2544 : 19-20) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของประชาคมว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน กลุ่มประชาคมจะต้องมองเห็นอนาคตข้างหน้าร่วมกัน รู้และเข้าใจร่วมกันถึงทิศทางข้างหน้าที่จะไปด้วยกันหรือทำกิจกรรมร่วมกัน หากมีเช่นนั้นแล้วประชาสังคมจะไม่มีพลัง ขาดไร้ซึ่งทิศทางและเป้าหมายร่วมกัน
2. การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง การมีส่วนร่วมของคนทุกคน ทุกฝ่ายยอมเป็นเงื่อนไขให้เกิดการเรียนรู้ ตัดสินใจ และร่วมลงมือปฏิบัติ เพื่อผลักดันการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นร่วมกัน

3. ความเป็นธรรมชาติที่มีใช้การแต่งตั้ง จัดตั้ง ด้วยความเป็นองค์กร ของสังคม ที่อยู่นอกเหนือจากการควบคุมของอำนาจรัฐ ประชาคมจึงต้องเกิดขึ้นบนเงื่อนไขของความสำนึก ที่จะดำเนินกิจกรรมร่วมกันบนพื้นฐานของการเติบโตอย่างเป็นธรรมชาติ การจัดตั้งหรือแต่งตั้ง โดยอำนาจรัฐ ย่อมทำให้องค์กรและการดำเนินกิจกรรมขาดอิสระ ในที่สุดจะขาดความยั่งยืน ต่อเนื่อง หรือกล่าวอีกด้านหนึ่ง การเกิดและการเจริญเติบโตอย่างเป็นธรรมชาติ ย่อมเป็นเครื่อง พิสูจน์ว่าระดับแห่งจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง (Civic Consciousness) จะแสดงศักยภาพ ในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันที่ซับซ้อนของชุมชนหรือท้องถิ่นได้มากน้อยเพียงใด

4. มีความรัก ความเอื้ออาทร สมานฉันท์ การรวมกลุ่มของประชาคมบนพื้นฐาน ที่หลากหลายนั้น จำเป็นต้องสร้างขึ้นบนพื้นฐานแห่งความรัก ความเมตตา ความเอื้ออาทรและ สามัคคี ความรักสมานฉันท์จะเป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมืออย่างมีพลัง

5. มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ ประชาคมจะต้องสร้างและ สะสมองค์ความรู้ที่สามารถปรับใช้ได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา และที่สำคัญกลุ่มประชาคม จะต้องมีความรู้และความสามารถพอที่จะแสวงหาความรู้

6. มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ หรือทำกิจกรรมร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกันของคนใน สังคมจะช่วยให้เกิดพลัง “เกิดปัญญาใหม่” “เกิดใจใหม่” การก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน จำเป็นต้อง อาศัยเทคนิควิธีการมากมายหลากหลาย สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่แต่ละกลุ่มจะต้องมีการ คิดร่วมกัน

7. มีการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่อง มีเครือข่ายความร่วมมือ การสื่อสารเพื่อ แลกเปลี่ยนการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้สังคมเติบโตขยายตัวอย่างมั่นคง การสื่อสารจะ ไม่เป็นการสั่งการในแนวดิ่ง แต่จะเป็นการสื่อสารในแนวราบ ดังนั้นการศึกษารูปแบบการสื่อสาร และการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือต่าง ๆ นับเป็นสิ่งสำคัญต่อประชาชนอย่างยิ่ง

8. มีระบบการจัดการที่มีคุณภาพ จุดอ่อนของภาคสังคมคือความสามารถในการ จัดการ การเติบโตของภาคธุรกิจที่มีความเข้มแข็ง มีพลังก็เพราะมีระบบการจัดการที่ดี ดังนั้น การสร้างประชาสังคมจะต้องวางอยู่บนพื้นฐานของการจัดการที่ดี การจัดการที่ดีต้องมีทั้งองค์กร ระบบ และประสิทธิภาพของทั้งคนและทั้งองค์กร

กองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง (2543 : 20 – 22) ประชาคมตามแนวคิดของ กรมการปกครอง ได้กำหนดองค์ประกอบบทบาทของประชาชน ไว้ดังนี้

1. ประชาคมหมู่บ้าน ประกอบด้วยตัวแทนฝ่ายบริการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก สภาองค์การบริหารส่วนตำบลในหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน 3 คน และตัวฝ่ายกลุ่มประชาชน ได้แก่ ผู้แทนกลุ่มอาชีพทุกกลุ่ม ผู้แทนกลุ่มเกษตรกร เกษตรกรก้าวหน้า ประชาชนหมู่บ้าน ผู้แทน

กลุ่มแม่บ้าน พระที่ชาวบ้านศรัทธา ครูโรงเรียนในหมู่บ้าน 1 คน อาสาสมัครประชาสงเคราะห์ อาสาพัฒนาเอกชน ฯลฯ รวมแล้วให้ได้จำนวนสมาชิกประชาคมหมู่บ้านจำนวน 5-10% ของจำนวนประชากรในหมู่บ้าน โดยมีการเลือกประธาน และเลขานุการประชาคมหมู่บ้าน อย่างละ 1 ตำแหน่ง จากผู้แทนฝ่ายกลุ่มประชาชน และได้กำหนดบทบาทประชาคมหมู่บ้านไว้ ดังนี้

1.1 กำหนดปัญหาแนวทางแก้ไขและความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อเสนอในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และแผนพัฒนาอำเภอ

1.2 เป็นองค์กรตรวจสอบการดำเนินงานตาม โครงการและรายงาน องค์การบริหารส่วนตำบลและอำเภอ

1.3 ทำหน้าที่คอยตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน และรายงานให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อแก้ไขได้ทันที่

1.4 นำปัญหาในหมู่บ้านไปหารือในที่ประชุมประชาคม

1.5 เป็นเวทีให้ความเห็นกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสำคัญ

1.6 คัดเลือกผู้แทนประชาคมไปร่วมเป็นประชาคมตำบล

2. ประชาคมตำบล ประกอบด้วย ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ตัวแทนประชาคมหมู่บ้าน ๆ ละ 10% แต่ไม่น้อยกว่า 7 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้แทนฝ่ายกลุ่มประชาคมหมู่บ้านคัดเลือกโดยให้มีประธานและเลขานุการประชาคมตำบลอย่างละ 1 ตำแหน่ง เลือกจากผู้นำฝ่ายกลุ่มประชาชนกำหนดให้มีบทบาทดังนี้

2.1 วิเคราะห์ปัญหาในภาพรวมของตำบลและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อเสนอในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และแผนพัฒนาอำเภอ

2.2 เป็นองค์กรตรวจสอบการดำเนินงานตาม โครงการและรายงาน อำเภอทราบ

2.3 ทำหน้าที่คอยตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบลและรายงานให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อแก้ไขได้ทันที่

2.4 นำปัญหาในหมู่บ้านไปหารือในที่ประชุมประชาคมตำบล

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของประชาคม ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ เช่น การที่ประชาชนมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ความเป็นธรรมชาติที่มีใจการแต่งตั้ง มีความรักเอื้ออาทรสมานฉันท์ มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ หรือทำกิจกรรมร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง และมีระบบการจัดการที่ดี มีคุณภาพ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการวางแผน ดังนี้

1. ความหมายของการวางแผน

อนันต์ เกตุวงษ์ (2541 : 6) ได้ให้ความหมายระบุนำคำว่าวางแผน (Planning) มาจากภาษาละตินว่าแพลนัม (Plenum) ซึ่งมีความหมายเป็นพื้นที่ราบ (Flat Surface) และได้นำมาใช้ในภาษาอังกฤษเมื่อศตวรรษที่ 17 โดยพจนานุกรมออกซฟอร์ด (Oxford Dictionary) ตามความหมายของพื้นราบ หมายถึง การกำหนดแบบฟอร์มในทางราบ เช่นแผนที่และแบบพิมพ์เขียว (Blueprint) ของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545 : 26) กล่าวว่า การวางแผนเป็นของคู่กันกับการพัฒนา คงจะไม่มีสังคมใดหรือประเทศไหนที่จะพัฒนาได้โดยไม่มีวางแผน ทั้งนี้เพราะแผนเป็นสิ่งที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบ ดังนั้นการวางแผนและการพัฒนาจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมทุกรูปแบบ และองค์การสหประชาชาติได้ให้คำนิยามของการพัฒนาไว้ว่า การพัฒนา คือ กระบวนการของการยอมให้และส่งเสริมให้ประชาชน ได้รับสิ่งที่เขาต้องการ อันหมายถึงความพยายามที่จะทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางสังคมของมนุษย์และเป็นการกระทำที่มีระบบ

สุภา จันลาตี (2550 : 30) กล่าวไว้ว่า การวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดภารกิจ และวัตถุประสงค์ ตลอดจนกิจกรรม เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์นั้น ซึ่งจะต้องอาศัยการตัดสินใจเลือกกระหว่างทางเลือกปฏิบัติในอนาคต ดังนั้น แผนจะเป็นตัวบอกวิธีการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่เลือกไว้ การวางแผนจึงเป็นการสร้างสะพานเพื่อให้สามารถเดินไปถึงสิ่งที่ต้องการ จากผลของการวางแผน แผนจึงเป็นเครื่องมือที่ทำให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

สรุป การวางแผนเป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาหรือเป็นแนวทางปฏิบัติในอนาคตอย่างเป็นเกณฑ์เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในการบรรลุเป้าหมาย

2. องค์ประกอบของการวางแผน

ปรกรณ์ ปรียากร (2542 : 26-28) แยกองค์ประกอบของการวางแผนได้ 7 ประการ

ดังนี้

1. การวางแผนเป็นกระบวนการ (A process) กระบวนการในที่นี้หมายถึง กิจกรรมที่ต่อเนื่องกันซึ่งเกิดขึ้นในหน่วยเดียวกัน กิจกรรมที่ต้องการทั้งทรัพยากรและพลังงาน เพื่อทำให้กิจกรรมดำเนินไปได้

2. การจัดเตรียม (Preparing) การวางแผนเป็นการเตรียมชุดหนึ่งของการตัดสินใจเพื่อการได้รับอนุมัติและการดำเนินการโดยองค์กรอื่น ๆ แม้ว่าหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่วางแผน มีอำนาจจะอนุมัติและดำเนินการตามแผนก็ตาม กระบวนการดังกล่าวนี้ยังมีอยู่ต่างหาก โดยเฉพาะ

3. ข้อมูลข่าวสาร (Information or set of Information) ข้อมูลข่าวสารเปรียบได้กับเส้นเลือดใหญ่ของการเตรียมการวางแผน ดังนั้น ข้อมูลข่าวสารจึงเป็นสิ่งที่นักวางแผนต้องสืบค้น รวบรวม คัดแยก วิเคราะห์ กลั่นกรอง และสรุปจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร

4. การตัดสินใจเพื่อการกระทำ (Decision for Action) การวางแผนมุ่งสู่การกระทำเป็นสำคัญ ไม่ได้มุ่งไปสู่วัตถุประสงค์อื่น แต่เป็นการวางแผนที่มีผลงานระดับสอง (Secondary Results) อีกหลาย ๆ อย่าง เช่นการพัฒนาการบริหาร การพัฒนาการตัดสินใจและการฝึกอบรมให้คนทำงานร่วมกัน เป็นต้น

5. ในอนาคต (In the Future) ลักษณะสำคัญยิ่งของการวางแผน ได้แก่ การมุ่งสู่อนาคตมีการพยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคต ความไม่แน่นอน และเงื่อนไขต่าง ๆ

6. การมุ่งสู่การทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ (Directed at Achieving) กระบวนการวางแผนไม่สามารถดำเนินไปได้ถ้าขาดวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์จะเป็นตัวกำหนดทิศทาง จุดมุ่งหมายปลายทางของการกระทำเป็นกระบวนการดังกล่าวมา

7. ใช้วิธีการที่ให้ผลงานสูง (By Optimal Means) จุดสำคัญอันหนึ่งในกระบวนการวางแผนก็คือ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการกับเป้าหมาย (Means/and Ends) เพื่อเลือกวิธีการกระทำที่ก่อให้เกิดผลตามเป้าหมายมากที่สุด

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการวางแผนเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติ

3. ประเภทของการพัฒนาท้องถิ่น (กระทรวงมหาดไทย. 2548 : 5)

3.1 การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายถึง แผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาอำเภอ

3.2 แผนการพัฒนาระดับปี หมายถึง แผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรพัฒนาส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียด

และแผนงาน โครงการพัฒนาที่สร้างขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผน ก้าวหน้าความครอบคลุมระยะสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อการปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

3.3 แผนปฏิบัติการ หมายถึงแผนการดำเนินงานขององค์กรการปกครองส่วน ท้องถิ่น ที่แสดงถึงรายละเอียดและแผนงาน โครงการพัฒนา และกิจกรรมที่ดำเนินจริงทั้งหมด ในพื้นที่องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณนั้น

4. ลักษณะของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคที่ดี (กระทรวงมหาดไทย. 2548 : 6)

4.1 เป็นลักษณะของการกำหนดวิธีการล่วงหน้าว่าในแต่ละจุดหมายของการพัฒนา จะดำเนิน โดยวิธีการใดและมีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการจะบรรลุ ได้อย่างชัดเจนทั้งด้าน คุณภาพ ปริมาณ กลุ่มเป้าหมายและเวลา

4.2 เป็นการทำงานในเชิงรุกที่มุ่งจะเข้าไปเอาชนะปัญหาและอุปสรรครวมทั้งป้องกัน มิให้เกิดปัญหาและอุปสรรคซ้ำซ้อนขึ้นมาอีก โดยอาศัยข้อมูลในอดีต สภาพการณ์ในปัจจุบัน และ แนวโน้มในอนาคต ตลอดจนถึงศักยภาพขององค์และระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนความจำเป็นเร่งด่วน มาประกอบการพิจารณา

4.3 เป็นรูปแบบที่สามารถนำไปปฏิบัติให้บรรลุถึงเจตนารมณ์ได้จริง โดยแนวทางการ ดำเนินงานตามแผนจะต้องมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและตั้งอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงและ อยู่บนหลักเหตุและผล

4.4 เป็นรูปแบบการปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและสิ่งแวดล้อม แผนยุทธศาสตร์ จะต้องมีความยืดหยุ่นหรือการปรับปรุงได้ง่าย เพื่อให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของ สิ่งแวดล้อมหรือปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์กร

4.5 เป็นเครื่องมือในการยึดโยงค่านิยมและวัฒนธรรมขององค์กรเข้าด้วยกันผู้ปฏิบัติ ในองค์กรมีความรู้สึกเป็นรายการที่ต้องร่วมกันปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน

5. วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาค (กระทรวงมหาดไทย.

2548 : 8)

5.1 เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.2 เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นมีทิศทางสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ และนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น

5.3 เพื่อให้สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของ ประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

6. ประโยชน์ของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

6.1 เป็นกรอบในการปฏิบัติงาน แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดแนวทางเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์และเปรียบเสมือนเข็มทิศในการชี้ทางการพัฒนา ทำให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองทรัพยากรในการบริหาร

6.2 เป็นการรวมพลังในองค์กร กระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เป็นลักษณะของความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อันส่งผลต่อความรู้สึกในการมีส่วนร่วมเป็นพันธกิจร่วมกันในองค์กร ซึ่งผลจากการร่วมมือกันจะนำไปสู่การมีผลงานที่มีประสิทธิภาพ

6.3 เป็นตัวส่งเสริมกำลังใจในการปฏิบัติงาน แผนยุทธศาสตร์ไม่เพียงเป็นการวิเคราะห์ข้อมูล แต่รวมถึงความคิดสร้างสรรค์และแผนยุทธศาสตร์จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทราบแนวทางและความมุ่งหวัง จึงส่งผลให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน โดยปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

6.4 แผนยุทธศาสตร์เป็นตัวสะท้อนให้เห็นทุกสถานการณ์ ทั้งในอดีตปัจจุบันอนาคต ในภาพของศักยภาพหรือจุดแข็ง จุดอ่อน ตลอดจนปัจจัยที่จะสนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานขององค์

7. องค์กรในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดให้มีองค์กรในการจัดทำให้มีแผนพัฒนาท้องถิ่นดังนี้ (กระทรวงมหาดไทย. 2548 : 1)

7.1 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น เป็นองค์กรที่มีหน้าที่กำหนดแนวทางการพัฒนาของท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ การผังเมือง ตลอดจนให้คำปรึกษาหรือเกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น

7.2 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นองค์กรที่มีหน้าที่จัดทำร่างแผนพัฒนา ให้สอดคล้องกับแนวพัฒนาที่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นกำหนด

7.3 คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำหนดกรอบทิศทาง แนวทาง รวมทั้งประสานการพัฒนาองค์กรส่วนท้องถิ่นในจังหวัดให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาจังหวัด อำเภอ ตรวจสอบและวิเคราะห์แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของจังหวัด และให้ความเห็นชอบร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หรือแผนพัฒนาสามปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด รวบรวมข้อมูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการประสานแผนคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น อามอบอำนาจการให้ความเห็นชอบร่างแผนพัฒนาให้คณะกรรมการประสานแผนระดับอำเภอ

เพื่อปฏิบัติหน้าที่แทนได้ภายใต้แผนกำหนดกรอบนโยบายแนวทางพัฒนาที่คณะกรรมการประสานแผนกำหนด

7.4 คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำหนดแนวทางวิธีการในการติดตามและประเมินผลการพัฒนา ดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา รายงานผลและเสนอความเห็นซึ่งได้จากการติดตามและประเมินผลพัฒนาต่อสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งภายในเดือนธันวาคมของทุกปี

สำหรับองค์ประกอบขององค์กรในการจัดทำและประสานแผนพัฒนา (ยกเว้นคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนา) จะมีลักษณะ “ไตรภาคี” โดยมีองค์ประกอบ จากตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนของข้าราชการบริหารส่วนภูมิภาคและรัฐวิสาหกิจและตัวแทนจากภาคประชาชนในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อประสานงานและบูรณาการรวมทั้งสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานส่วนท้องถิ่น

8. ขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาหน่วยงานที่รับผิดชอบเตรียมการจัดทำโครงการเพื่อเสนอให้ผู้บริหารอนุมัติ

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญ รวบรวมข้อมูลและปัญหาของท้องถิ่น โดยนำแผนชุมชนมาใช้พิจารณาประกอบ พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสภาพการพัฒนามของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis โดยการวิเคราะห์ถึงโอกาสและภาวะคุกคามหรือข้อจำกัด รวมถึงการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงปัจจัยภายในและภายนอก

เทคนิค SWOT Analysis

เป็นการจัดทำแผนกลยุทธ์วิธีหนึ่งซึ่งจะช่วยให้องค์กรทราบถึงสถานภาพขององค์กร อันจะทำให้สามารถกำหนดเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและประสบความสำเร็จ โดยวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก 4 ประเด็น คือ

1. S – Strength หมายถึง จุดแข็ง องค์กรจะต้องมีการประเมินจุดแข็งของตนเอง เพื่อพิจารณาเงื่อนไขแห่งความสำเร็จขององค์กรตนในมิติต่าง ๆ เช่น สถานภาพทางการเงิน บุคลากร ผลผลิต โดยประเมินค่าเป็นระดับจากสูงสุดไปหาลำต่ำสุด อย่างไรก็ตาม จุดแข็งในบางมิติ อาจไม่มีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรก็ได้

2. **W – Weakness** หมายถึง จุดอ่อน องค์กรจะต้องมีการประเมินจุดอ่อนของตน เพื่อพิจารณาเงื่อนไขแห่งความล้มเหลวขององค์กร ในมิติต่าง ๆ เช่นเดียวกับการประเมินจุดแข็ง โดยมีการประเมินค่าจากสูงสุดไปหาค่าต่ำสุด อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนในบางมิติอาจไม่มีความสำคัญ ต่อความสำเร็จขององค์กร

3. **O – Opportunity** หมายถึง โอกาสหรือสิ่งที่องค์กรได้เปรียบคู่แข่ง ทั้งนี้องค์กร ควรพิจารณาโอกาสในมิติของความดึงดูดใจและความน่าประสบความสำเร็จขององค์กร

4. **T – Threat** หมายถึง อุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาขององค์กร ซึ่งเป็นอุปสรรค ต่อเป้าประสงค์ขององค์กร ทั้งนี้ควรพิจารณาอุปสรรคในมิติของความรุนแรงและอุปสรรคที่อาจจะ เกิดขึ้น

บางครั้งการจำแนกโอกาสและอุปสรรคเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะทั้งสองสิ่งนี้สามารถ เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาจทำให้สถานการณ์ที่เคยเป็น โอกาสกลับกลายเป็นอุปสรรค ได้ และในทางกลับกัน อุปสรรคอาจกลับกลายเป็นโอกาสได้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้องค์กรมีความจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ของตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์แวดล้อม

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักการพัฒนาท้องถิ่น นำข้อมูลที่ได้ จากขั้นที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 มากำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักการพัฒนาท้องถิ่น

วิสัยทัศน์ (Vision) หมายถึง ฉายภาพที่ระบุถึงสภาพการณ์ในอนาคต ซึ่งเป็น “จุดหมาย” ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต อันเป็นการตอบคำถามที่ว่า “ท้องถิ่นต้องการอะไร ในอนาคต”

ภารกิจหลัก (Mission) หมายถึง ข้อความหรือถ้อยแถลงถึงลักษณะหรือขอบข่ายในการ ดำเนินงานที่เกี่ยวกับการบริหารหรือการจัดบริการสาธารณะ รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรหรือ ภาพลักษณ์ที่ต้องการนำเสนอ และปณิธานหรือปรัชญาในการดำเนินงานขององค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น เป็นขอบเขตของบทบาทหน้าที่หลักหรือขอบเขตของกิจกรรม ที่มุ่งเน้นเป็นพิเศษ ที่ต้องการดำเนินการแก้ไขเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการนำเอาวิสัยทัศน์ และภารกิจหลักที่นำมาพัฒนา กำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นการกำหนดขอบเขตหรือประเภทของ กิจกรรมที่ควรดำเนิน เพื่อการนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 6 การกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาท้องถิ่น เป็นการกำหนดผลสำเร็จ ที่ต้องการ โดยดำเนินการหลังจากที่ทราบภารกิจหลักที่ต้องทำแล้ว เพื่อนำท้องถิ่นไปเพื่อให้บรรลุ ตามความต้องการที่จะเป็นในอนาคต

ขั้นตอนที่ 7 การกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมื่อได้ดำเนินการกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจหลัก วัตถุประสงค์และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยอาศัยพื้นฐานการ วิเคราะห์ SWOT แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งยุทธศาสตร์การ พัฒนาท้องถิ่น หมายถึง แนวคิดหรือวิธีการที่แยกขาย อันบ่งบอกถึงลักษณะการเคลื่อนตัวของ องค์กรว่าจะก้าวไปสู่เป้าหมายที่ต้องการในอนาคตได้อย่างไร จะไปให้ถึงจุดหมายอย่างไร

ขั้นตอนที่ 8 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่น เป็นการกำหนดปริมาณหรือ จำนวนสิ่งที่ต้องการให้บรรลุในแต่ละแนวทางการพัฒนาภายในเวลาที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 9 การอนุมัติและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา คณะกรรมการ สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น นำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 8 มาจัดทำแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เสนอต่อ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อ พิจารณาและปรับปรุงเพื่อเสนอต่อผู้บริหาร เพื่อให้ผู้บริหารเสนอต่ออนุกรรมการการพัฒนา ท้องถิ่นระดับอำเภอ

คณะอนุกรรมการประสานแผนพัฒนาระดับอำเภอ พิจารณาและจัดทำความเห็นนำส่ง คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อพิจารณาให้ความเห็นขอต่อไป หากได้รับความ เห็นชอบก็จะส่งคืนให้ผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อประกาศใช้ต่อไป หากไม่เห็นชอบก็จัดทำคำชี้แจงแสดง ความคิดเห็นและเหตุผลในประเด็นที่ไม่เห็นด้วยประกอบร่างแผนพัฒนา ส่งคืนให้ผู้บริหาร

9. ข้อจำกัดในการวางแผน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2546 : 4-5)

9.1 การขาดข้อมูลที่เชื่อถือได้ ในการวางแผนจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาพิจารณากำหนดจุดมุ่งหมายและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินงาน แต่ถ้าขณะที่ไม่มีการ วางแผนนั้นกลุ่มทำงานจะได้ข้อมูลที่มาจากแหล่งเชื่อถือไม่ได้ จะทำให้การวางแผนงานนั้นเกิดการ ผิดพลาด ฉะนั้นข้อมูลนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดแผนงานเป็นอย่างยิ่ง

9.2 การวางแผนเป็นกระบวนการมองไปข้างหน้า ถ้าผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะ ทำงานในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก เขาไม่สามารถวางแผนที่ดีได้เลย ฉะนั้นผู้วางแผนจะต้องเป็นบุคคล ที่มีความคิดริเริ่มและความกระตือรือร้นจะได้มองหาความสามารถมองหามาตรการประเมินและ ติดตามแผนที่วางไว้ได้อย่างเหมาะสมและเข้าใจการดำเนินงานตามแผนได้อย่างถูกต้อง

9.3 การวางแผนเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย การวางแผน อาจทำให้การปฏิบัติการบางกรณีล่าช้าไปได้ แต่ก็จริงที่ว่าถ้าเราไม่ใช้เวลาในการวางแผน อย่างพอเพียงแล้ว แผนที่กำหนดขึ้นอาจใช้ไม่ได้ จึงกล่าวได้ว่าการวางแผนเกี่ยวข้องกับการใช้เวลา และค่าใช้จ่ายในการวิเคราะห์สารสนเทศ และการประเมินทางเลือกต่าง ๆ ดังนั้น ถ้าการจัดการ

ไม่จัดงบประมาณค่าใช้จ่ายอย่างเพียงพอในการวางแผน ไม่ยอมใช้เวลาให้พอเพียง คิดว่าเสียเวลาสิ้นเปลืองแล้วผลของแผนที่จะออกมาดีนั้น ย่อมเป็นไปได้

9.4 การดำเนินการภายในองค์กรที่เข้มงวดมากเกินไปในเรื่องต่าง ๆ จะเป็นอุปสรรคในการนำความคิดริเริ่มและแนวความคิดใหม่ ๆ เข้าสู่องค์กร ฉะนั้นผู้วางแผนจะต้องมีความยืดหยุ่นการดำเนินการในบางกรณีซึ่งจะนำผลดีมาสู่องค์กร

9.5 การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีข้อจำกัดในการวางแผน บางครั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กรธุรกิจต่าง ๆ ทั่วโลก เป็นผลกระทบอย่างต่อเนื่องมาจากความผันผวนทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ฉะนั้นผู้วางแผนไม่สามารถยอมรับเรื่องราวต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ อาจจะนำไปสู่การต่อต้านจากกลุ่มคนงานและทัศนคติเช่นนี้จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการวางแผนที่เกิดขึ้นขาดประสิทธิภาพ

สรุปการวางแผนพัฒนา คือการนำข้อมูลปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อสนองความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ ๆ โดยดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อให้ครอบคลุมถึงปัญหา มุ่งพัฒนาให้มีประสิทธิภาพชีวิตของประชาชนเป็นหลัก

ไม่มีองค์กรใดที่จะประสบความสำเร็จได้ โดยปราศจากการวางแผนดังนั้นการวางแผนจึงเป็นภารกิจอันดับแรกที่มีความสำคัญของการบริหารที่ดี (คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2547 : 11-13)

แนวคิดการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ อบต.

1. ขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสามปีตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่น กำหนดประเด็น

หลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของประชาคมและชุมชน โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

1.2 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมประเด็นหลักการพัฒนา

ปัญหา ความต้องการ และข้อมูลนำมาจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี แล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

1.3 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

1.4 ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้ความเห็นชอบก่อนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีให้จัดทำและทบทวนแผนพัฒนาสามปีให้แล้วเสร็จภายในเดือนมิถุนายนก่อนงบประมาณประจำปี

2. แนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นฤกร โสภางค์ (2550 : 28 – 29) กล่าวถึงแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 คือ เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับท้องถิ่นในเขตจังหวัดแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสามปีตามแนวทางดังนี้

2.1 เตรียมการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยจัดประชุมกับประชาชนท้องถิ่นเพื่อกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนา โดยยึดแนวทาง ดังนี้

2.1.1 ให้จัดทำแผนพัฒนาสามปีให้มีความสอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับท้องถิ่นในเขตจังหวัด และเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์ หรือจัดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาขึ้นใหม่

2.1.2 การจัดทำแผนพัฒนาสามปี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจทบทวนจากแผนพัฒนาสามปีเดิม โดยนำโครงการที่กำหนดไว้จะดำเนินการมาใช้ หรืออาจพิจารณาทบทวนปรับปรุง โดยการกำหนดรายละเอียด วัตถุประสงค์ เป้าหมาย งบประมาณ หรือจัดลำดับความสำคัญของโครงการใหม่และเพิ่มเติมโครงการใหม่

2.1.3 ให้ยึดหลักปรัชญาและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนให้ยึดหลักความพอเพียงใน 3 ระดับ คือ ระดับบุคคล/ครอบครัว ระดับชุมชน/องค์กร และระดับประเทศ โดยบูรณาการให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่มีการปฏิบัติในพื้นที่ เช่น โครงการพัฒนาศักยภาพหมู่บ้าน/ชุมชน การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

2.1.4 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนทางสังคม ซึ่งสำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้กำหนดให้เป็น วาระแห่งชาติ เพื่อปูพื้นฐานคนไทยและสังคมไทยสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ได้อย่างรู้เท่าทันท่ามกลาง สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมโลก และเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ ให้เจริญเติบโต อย่างก้าวหน้า สมดุล ยั่งยืน และไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน โดยรวม โดยมีองค์ประกอบ 3 ทุน คือ ทุนมนุษย์ ทุนที่เป็นสถาบัน และทุนทางปัญญาและ วัฒนธรรม

2.1.5 การดำเนินงานเมืองนำอยู่ ชุมชนนำอยู่ ซึ่งเป็นนโยบายในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) และจะมีการขับเคลื่อนต่อไปในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 โดยมีเป้าหมายมุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และพัฒนาเมืองนำอยู่ ชุมชนนำอยู่ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมใน 5 มิติ คือ มิติเมืองปลอดภัย มิติเมืองสะอาด มิติเมืองคุณภาพชีวิต มิติเมืองธรรมาภิบาล และมิติเมือง วัฒนธรรม

2.1.6 ให้นำข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) และข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ มาพิจารณาประกอบการจัดทำ แผนพัฒนาสามปี

2.1.7 ให้คำนึงถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ในกรณี ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดทำผังเมืองหรือผังตำบลแล้ว ให้ใช้ผังเมือง หรือผังตำบล เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีด้วย

2.1.8 ให้คำนึงถึงหลักการบูรณาการ โครงการ ระหว่างองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นด้วยกัน และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานอื่น ๆ คือ โครงการที่มี วัตถุประสงค์ร่วมกันและสามารถจัดกิจกรรมสนับสนุนซึ่งกันและกันได้ หรือโครงการลักษณะ/ ประเภทเดียวกันที่มีสถานที่ตั้งอยู่ในเขตติดต่อกัน หากสามารถจัดทำโครงการพร้อมกัน ซึ่งสามารถ ประสานรูปแบบหรืองบประมาณให้มีลักษณะสอดคล้องต่อเนื่องกันแล้ว ให้ทำการประสานและ บูรณาการ โครงการ เพื่อลดความซ้ำซ้อน ประหยัดงบประมาณ และทำให้ประชาชนได้รับ ประโยชน์มากขึ้น

2.1.9 แผนพัฒนาสามปี จะมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดของโครงการ พัฒนา ภายใต้ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา ดังนั้น ในการจัดทำโครงการให้คำนึงถึงความ เป็นไปได้ในการปฏิบัติ โดยคำนึงถึงสถานะทางการคลังของท้องถิ่น และความจำเป็นเร่งด่วนที่ ต้องดำเนินการ ทั้งนี้ เพื่อให้แผนพัฒนาสามปีเป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี

ที่ใกล้เคียงความจริง และในการจัดทำโครงการให้มีการจัดลำดับความสำคัญ ความเร่งด่วนของโครงการ กล่าวคือ โครงการที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและมีความจำเป็นเร่งด่วนมากต้องนำไปปฏิบัติก่อน โดยอาจแยกโครงการออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) โครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง
- 2) โครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอุดหนุนให้หน่วยงานอื่น

ดำเนินการตามที่มีระเบียบ กฎหมายกำหนดไว้

3) โครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นรวมทั้งโครงการที่เกินศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.1.10 ใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีโดย

- 1) ให้การสนับสนุนการจัดทำแผนชุมชนให้เกิดขึ้นในทุกพื้นที่ โดยให้การให้คำแนะนำในการจัดทำ ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ สนับสนุนข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนชุมชน หรือโครงการ/กิจกรรม ที่เกินขีดความสามารถของชุมชนมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปี
- 2) ให้พิจารณานำโครงการ/กิจกรรม ที่เป็นปัญหาความต้องการของประชาชน จากการจัดเวทีประชาคมท้องถิ่นมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปี ทั้งนี้ เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในพื้นที่บูรณาการการจัดทำแผนพัฒนา เพื่อเป็นจุดเชื่อมต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับปัญหาความต้องการของประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่ความเห็นพ้องต้องกัน และการทำงานร่วมกันของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ในพื้นที่ เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจแห่งรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า และตอบสนองความต้องการของประชาชนการมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องดำเนินการและต้องมีประชาคมเข้าร่วมทุกครั้ง และจัดทำบันทึกรายงานการประชุม เพื่อเป็นการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากภาคประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่น กำหนดประเด็นหลักการพัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของประชาคมและชุมชน โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

2.3 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมประเด็นหลักการพัฒนา ปัญหา ความต้องการ และข้อมูลนำมาจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี แล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

2.4 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

2.5 ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีต่อไป แผนพัฒนาสามปีให้จัดทำและทบทวนให้แล้วเสร็จภายในเดือนมิถุนายนก่อนงบประมาณประจำปี

สรุปได้ว่า การจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถดำเนินงานต่าง ๆ บรรลุวัตถุประสงค์ได้ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลมีเครื่องมือที่เป็นตัวกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น คือ การจัดทำแผนพัฒนาสามปีเพื่อเป็นตัวกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

บริบทองค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าไโฮงาม

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่ตั้ง อาณาเขต เขตการปกครอง ประชากร การศึกษา สาธารณสุข ความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน และทรัพยากรธรรมชาติ

สภาพภูมิศาสตร์

1. ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลเหล่าไโฮงาม เป็นเขตการปกครองของอำเภอภูจินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ประมาณ 72 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 45,000 ไร่ ตำบลเหล่าไโฮงามแบ่งเขตการปกครอง ออกเป็น 12 หมู่บ้าน คือ

หมู่ที่ 1 บ้านเหล่าไโฮงาม

หมู่ที่ 2 บ้านเหล่าไโฮงาม

หมู่ที่ 3 บ้านโนนยาง

หมู่ที่ 4 บ้านสวนผึ้ง

หมู่ที่ 5 บ้านหนองเม็ก

หมู่ที่ 6 บ้านกลาง

หมู่ที่ 7 บ้านกลาง

หมู่ที่ 8 บ้านสวนผึ้ง

หมู่ที่ 9 บ้านเหล่าไโฮงาม

หมู่ที่ 10 บ้านเหล่าไโฮงาม (บ้าน ไชยสว่าง)

หมู่ที่ 11 บ้านโนนยาง

หมู่ที่ 12 บ้านหนองเม็ก

โดยมีอาณาเขตติดต่อดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดกับ เขตองค์การบริหารส่วนตำบลกุคหว้า อำเภอภูมินารายณ์

ทิศตะวันออก ติดกับ เขตองค์การบริหารส่วนตำบลโนนยาง อำเภอหนองสูง

จังหวัดมุกดาหาร และเขตองค์การบริหารส่วนตำบลภูเขาทอง อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศใต้ ติดกับ เขตเทศบาลปทุมเลิศ อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก ติดกับ เขตเทศบาลจุมจัง อำเภอภูมินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

2. ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะของภูมิประเทศของตำบลเหล่าโฮงามโดยทั่วไปเป็นที่ราบ และมีลำห้วยที่สำคัญไหลผ่านสองสาย คือลำห้วยจุมจัง และลำห้วยแดง

3. ลักษณะภูมิอากาศ ตำบลเหล่าโฮงาม มีภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อนมีฤดูการ 3 ฤดู ฤดูหนาวมีอากาศหนาวไม่มากนัก ฤดูร้อนอากาศร้อนจัด ฤดูฝนจะสลับกับอากาศแห้งแล้งบ้าง

4. ทรัพยากร ตำบลเหล่าโฮงาม มีทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานต่อการพัฒนา ด้านต่าง ๆ ของตำบล ได้แก่

4.1 ดิน ดินในตำบลเหล่าโฮงาม นั้นเป็นดินที่มีศักยภาพปานกลางสำหรับการเกษตร ดินจะเป็นดินร่วนปนทราย

4.2 แหล่งน้ำ น้ำเป็นปัจจัยสำคัญพื้นฐานต่อการดำรงชีวิต แหล่งน้ำที่สำคัญของตำบลเหล่าโฮงาม ได้แก่

4.2.1 ห้วย ได้แก่ ห้วยจุมจัง ห้วยแกงกอก ห้วยฝ่า ห้วยหมากฮักและห้วยแดง

4.2.2 หนอง ได้แก่ หนองไทรง้าง หนองผือใต้ หนองคำเม็ก หนองปู่ตา หนองบ่อแห้ง หนองห้วยชั้นตอนบน หนองห้วยชั้นตอนล่าง หนองผือ หนองปลาตุก หนองเงาะ หนองแคน ไหญ่ และหนองพานเมือง

4.2.3 คลอง ได้แก่ คลองส่งน้ำห้วยวังนอง คลองส่งน้ำห้วยเลียง คลองส่งน้ำห้วยถ้ำเสือ และ คลองส่งน้ำฝายห้วยแดงทนาเวทย์

4.2.4 ฝาย ได้แก่ ฝายถ้ำเสือ ฝายคึกฤทธิ์ ฝายห้วยแดงทนาเวทย์

4.3 ป่าไม้ ในเขตตำบลเหล่าโฮงาม จะมีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยวังนอง และป่าสงวนแห่งชาติ

5. การคมนาคม ตำบลเหล่าโฮงาม มีเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

5.1 ถนนสายบ้านบึงค้ำ-บ้านหนองเม็ก บางช่วงเป็นถนนลาดยาง บางช่วงเป็นถนนลูกรังเชื่อมกับทางหลวงแผ่นดินสาย อำเภอภูมินารายณ์ อำเภอโพนทอง

5.2 ถนนสายปากทางบ้านเหล่าไฮงาม ถึงบ้านกลาง เป็นถนนลูกรัง และลาดยาง บางส่วนและเชื่อมกับเขตตำบลจุมจัง อำเภอกุฉินารายณ์ และตำบลบึงเลิศ อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

5.3 ถนนสายบ้านสวนผึ้ง บ้านนาไคร้ บางช่วงเป็นถนนลาดยาง บางช่วงเป็นถนนลูกรัง เชื่อมกับทางหลวงแผ่นดิน สาย อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอหนองสูง

5.4 ถนนสายบ้านสวนผึ้ง บ้านบึงเลิศ 2 สาย เป็นถนนลาดยางตำบลบึงเลิศ อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

5.5 ถนนสายบ้านสวนผึ้ง โนนยาง บ้านโป่ง เป็นถนนลูกรังตลอดสายตำบลบึงเลิศ อำเภอเมยวดี จังหวัดร้อยเอ็ด

6. การสาธารณสุขปโภคโภค

6.1 ไฟฟ้า ในเขตตำบลเหล่าไฮงาม คริวเรือนประชากรมีไฟฟ้าใช้ประมาณร้อยละ 99

6.2 ประปา ตำบลเหล่าไฮงามมีระบบประปาแบบหอดึงสูงใช้ทั้งหมด 8 หอดึง และประปาแบบฝักดิน 3 แห่ง ใช้ 10 หมู่บ้าน ยกเว้นหมู่ที่ 3,11 ที่ยังไม่มีน้ำประปาใช้

6.3 โทรศัพท์ ตำบลเหล่าไฮงาม มีมีโทรศัพท์ใช้ทั้งหมด 12 แบ่งเป็นตู้โทรศัพท์สาธารณะ 17 แห่ง

7. ประชากร

ตำบลเหล่าไฮงาม มีจำนวน 1,811 คริวเรือน ประชากรทั้งหมดประมาณ 7,128 คน ชาย 3,635 คน หญิง 3,493 คน (สำนักบริหารงานทะเบียนกุฉินารายณ์. 2554 : 1)

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและจำนวนคริวเรือนตำบลเหล่าไฮงาม

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนคริวเรือน	จำนวนประชากร		
			ชาย	หญิง	รวม
1	บ้านเหล่าไฮงาม	178	344	364	708
2	บ้านเหล่าไฮงาม	73	145	156	301
3	บ้านโนนยาง	168	339	341	680
4	บ้านสวนผึ้ง	248	440	405	845
5	บ้านหนองเม็ก	116	180	185	365
6	บ้านกลาง	196	453	385	838
7	บ้านกลาง	131	297	273	570

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร		
			ชาย	หญิง	รวม
8	บ้านสวนผึ้ง	167	360	334	694
9	บ้านเหล่าโฮงาม	96	213	206	419
10	บ้านเหล่าโฮงาม	148	310	311	621
11	บ้านโนนยาง	133	284	262	546
12	บ้านหนองเม็ก	157	270	271	541
โดยรวม		1,811	3,636	3,493	7,128

ที่มา : สำนักบริหารงานทะเบียนกฤษณารายณ์ (2554 : 1)

7.1 การประกอบอาชีพของประชากร

7.1.1 การเกษตรกรรม พื้นที่ด้านเกษตรกรรม มีประมาณ 31,320 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ของตำบล จะปลูกพืชเป็นหลัก ได้แก่การทำนา รองลงมาคือทำไร่ พืชที่ปลูกคือ ข้าวเหนียว ข้าวเจ้า อ้อยมันสำปะหลัง ถั่วลิสง เป็นต้น

7.1.2 การปศุสัตว์ การเลี้ยงสัตว์ส่วนมากแล้วเป็นการเลี้ยงภายในครัวเรือน สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ดและไก่ เป็นต้น อาชีพรองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป ค้าขาย และรับราชการ

7.1.3 การประมง การเลี้ยงปลา และกุ้งก้ามกราม เป็นต้น

8. ด้านการศึกษา

การศึกษาของชาวตำบลเหล่าโฮงาม ที่มีมาแต่ดั้งเดิม คือการศึกษาจากครอบครัว ต่อมาผู้ชายจะบวชเรียนที่วัดจนกระทั่งมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษา ในสมัยรัชกาลที่ 6 ให้ทุกคนต้องเรียนหนังสือประชาชนในตำบลเหล่าโฮงาม ทุกคนจึงได้เรียนหนังสือ ปัจจุบันมีโรงเรียน 5 แห่ง มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด 6 แห่ง

9. ด้านศาสนา

ประชากร ในเขตตำบลเหล่าโฮงาม นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99.99 และที่เหลือเป็นศาสนาคริสต์ โดยมีวัดอยู่ 6 แห่ง และสำนักสงฆ์ อีก 2 แห่ง เป็นสถานที่ประกอบศาสนพิธี

10. ด้านสาธารณสุข

ตำบลเหล่าโฮงาม มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อยู่ 2 แห่ง คือ

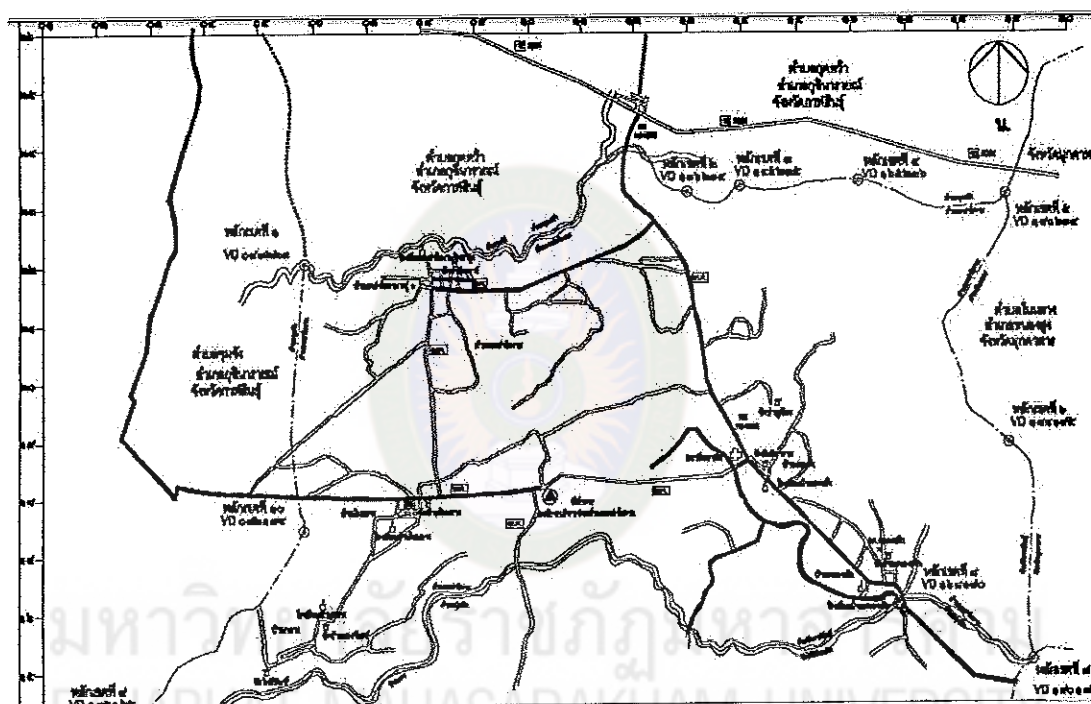
10.1 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเหล่าโฮงาม ตั้งอยู่ หมู่ที่ 10 บ้านเหล่าโฮงาม มีเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข จำนวน 5 คน

10.2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสวนผึ้ง ตั้งอยู่ หมู่ที่ 8 บ้านสวนผึ้ง มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 3 คน

1.1 ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าไโงาม มีสถานีตำรวจหนองเม็ก ตั้งอยู่ใน บ้านหนองเม็ก หมู่ที่ 12 อยู่ 1 แห่ง

แผนที่ตำบลเหล่าไโงาม

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าไโงาม (2553 : 1)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าไโงาม อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีดังนี้

นิคม บุระพันธ์ (2543 : 74-76) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนพัฒนาตำบล ในอำเภอบุพผรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

ขั้นการเตรียมการวางแผน ควรออกคำสั่งแต่งตั้งบุคคลเพื่อทำหน้าที่ในการจัดทำแผนให้ทราบล่วงหน้าก่อน และควรมีการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดทำแผนให้มากกว่านี้

ขั้นการวิเคราะห์สภาพปัญหา คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากในขั้นตอนนี้ เปิดโอกาสให้คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนได้แลกเปลี่ยน

ข่าวสาร เสนอข้อมูลของปัญหาว่ามีปัญหาอะไรเร่งด่วนควรจะดำเนินการก่อน ในขณะที่ การจัดเวทีชาวบ้านเพื่อรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชนมีน้อย เพราะยังเป็นเรื่องใหม่ คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่องนี้ แต่ถ้าหากทำได้ก็จะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ก็จะทำให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาตำบลได้เป็นอย่างดี

ขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและวิธีการจัดทำแผน คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้ความสามารถในการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการจัดทำแผนอยู่ในระดับมาก การกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาตำบล เป็นส่วนสำคัญ เมื่อมีเป้าหมายชัดเจน ก็จะส่งให้การพัฒนาตำบลบรรลุไปสู่เป้าหมายได้

ขั้นตอนการจัดทำรายละเอียดของแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมากเป็นเพราะเป็น ขั้นตอนที่ต้องระบุแผนงาน ที่ตั้งโครงการและงบประมาณของแต่ละโครงการซึ่งต้องมี แผนงานที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาให้ครอบคลุมในทุกด้าน ให้เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาตำบลอย่างมีประสิทธิภาพ

ปิยนุช แสงวุธ (2544 : 87-90) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ตำบลนางาม อำเภอเสถภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้เกี่ยวข้องกับ องค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาระดับประถมศึกษา อาศัยอยู่ในท้องถิ่นมาตั้งแต่เกิด และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาตำบล เก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของตำบล รวบรวมและจัดกลุ่มปัญหาและความต้องการของตำบล ศึกษานโยบายของจังหวัดและอำเภอ กำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบล กลั่นกรองปัญหาและความต้องการ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ กำหนดแนวทางพัฒนาตำบล และกำหนดกิจกรรมตามโครงการผู้เกี่ยวข้องขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง

พวงทอง โยธาใหญ่ (2545 : 111) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของการวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ของจังหวัดเชียงใหม่ นั้น มีองค์การบริหารส่วนตำบลอีกหลายแห่งที่คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ยังปฏิบัติและให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานในการจัดทำแผนพัฒนาประจำปีน้อย ไม่ได้ดำเนินการตามระเบียบที่กำหนด จำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลจะต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนต่อไป ซึ่งหากท้องถิ่นสามารถดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาตามรูปแบบที่กระทรวงมหาดไทย

กำหนดนั้น จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รู้จักการวางแผนการพัฒนาชุมชนในลักษณะประสานงานกับแผนระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับชาติ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้จะทำให้การจัดทำแผนพัฒนาในระดับประเทศเข้มแข็งขึ้นเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนนั้นเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการไม่มีปัจจัยเพียงตัวเดียวใด ๆ ที่มีความสำคัญในการกำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชน

อลงกรณ์ ปราบไพรี (2545 : 52-55) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ 5 ปี (พ.ศ. 2545-2549) โดยกระบวนการประชาคม : กรณีศึกษาอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า แผนพัฒนาอำเภอที่จัดทำโดยกระบวนการประชาคม เป็นแผนที่สะท้อนปัญหาและความต้องการของประชาชน และสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ดีกว่าแผนพัฒนาอำเภอรูปแบบเดิมที่จัดทำโดยภาครัฐ โดยสามารถสรุปเหตุผลได้ดังนี้

1. สมาชิกประชาคมอำเภอส่วนใหญ่ เห็นว่าประชาคมคือองค์กรที่เป็นเสมือนตัวแทนของประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชน จึงสามารถรับฟังความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ โดยไม่ละเลยต่อเสียงส่วนน้อยของชุมชน อีกทั้งเป็นการดำเนินงานโดยยึดถือหลักผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าพวกพ้อง สอดคล้องกับหลักการของระบอบประชาธิปไตย

2. แผนพัฒนาอำเภอโดยกระบวนการประชาคม เป็นแผนที่สะท้อนความต้องการของประชาชน จึงสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ดีกว่าแผนพัฒนาอำเภอที่จัดทำโดยส่วนราชการ

3. ประชาคมสามารถผลักดันโครงการต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยการเสนอแผนงาน/โครงการของชุมชนต่อส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล

นที ดิษฐบรรจง (2546 : 82-84) ได้ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาคมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาจอมเทียน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาคมหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลค่อนข้างต่ำ โดยผู้มีอายุระหว่าง 51-60 ปี เพศชายมีอาชีพเกษตรกรและมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน เป็นผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุด ส่วนความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาจอมเทียน

วราพร ลือสกุล (2547 : 98-101) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบางค้อ อำเภอบางค้อ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนของเทศบาลตำบลในด้านการเตรียมการจัดทำ

แผนด้านการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การกำหนดจุดหมายและแนวทางการพัฒนาระยะยาว การกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการ การจัดทำร่างแผนพัฒนา และการอนุมัติและประกาศใช้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

นุกูล วัฒนากร (2548 : 77-80) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” ผลการศึกษาพบว่า จากการสำรวจความคิดเห็นและทัศนคติของประชาชนกลุ่มตัวอย่างในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักน้อย พบว่า การมีส่วนร่วมไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและการเข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาหรือประชุมคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับต่ำ สำหรับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับ ปานกลาง สภาพปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบล คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นรูปธรรมในการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น โดยเฉพาะการเข้ามีส่วนร่วมรับฟังการประชุมสภาหรือประชุมคณะกรรมการบริหาร ซึ่งจะเป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องให้กับประชาชนที่เข้าประชุม รวมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็น เพื่อเป็นแนวทางดำเนินการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น และชี้แจงวิธีดำเนินการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นให้ประชาชนรับรู้ จึงประชาชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น รูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น ในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้าร่วมรับฟังการประชุมสภาหรือประชุมคณะกรรมการบริหารการเข้าร่วมกิจกรรม การตรวจสอบทำงานองค์การบริหารส่วนตำบลพบอยู่ในระดับต่ำ สำหรับสถานทางสังคมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเข้าร่วมรับฟังการฟังประชุมคณะกรรมการบริหาร การเข้าร่วมกิจกรรมการตรวจสอบการทำงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล พบว่าอยู่ในระดับต่ำเช่นกัน

พิกุล สัจจามรรค (2548 : 44-45) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลนครลำปาง อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่าประเด็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลนครลำปาง พบว่า ประชาชนจำนวนมาก มีความรู้พื้นฐานในเรื่องสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ สอดคล้อง กับรัฐบาลให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น พบว่ากิจกรรมที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและนายกเทศมนตรีนครลำปาง

แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความสนใจในความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่น ประเด็นการขยายผลการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลนครลำปาง คือการเข้าไปมีส่วนร่วมใน ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติการหรือการดำเนินการ ขั้นตอนการจัดสรรผลประโยชน์ ร่วมกัน และขั้นตอนการติดตามประเมินผล ซึ่งผลการศึกษาที่ได้ประชาชนไม่เข้าไปมีส่วนร่วม เพราะมีตัวแทนหรือเพื่อนบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมอยู่แล้ว เทศบาลนครลำปางจะต้องกระตุ้นและ ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมกระบวนการบริหารจัดการ ซึ่ง ได้แก่การมีส่วนร่วมใน การวางแผนและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดสรร ผลประโยชน์ร่วมกันและการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ภาวนียา ไชยคำ (2549 : 67) ได้ศึกษาเรื่องความพร้อมของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำ แผนพัฒนาตำบล กรณีศึกษาอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประชาคม หมู่บ้านมีความพร้อมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ในระดับปานกลาง โดยพิจารณาจาก องค์ประกอบของประชาคมหมู่บ้าน และความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล โดยมีปัจจัยพื้นฐาน ส่วนบุคคลของประชาคมหมู่บ้าน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และประสบการณ์ทางการ เมืองท้องถิ่น ไม่มีผลต่อระดับความพร้อมของประชาคมหมู่บ้านในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ปัญหาอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง ประชาคมหมู่บ้านขาดความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ส่วนปัญหาในระดับน้อย คือความขัดแย้งระหว่างสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลกับผู้ใหญ่บ้าน

ชนิกา พันล้อม (2550 : 70) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีของเทศบาล ตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วม ด้านด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการนำ แผนไปปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จัดอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ เริ่มมีความสนใจและความต้องการเข้า มามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ร่วมกับทางเทศบาลซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายของ รัฐบาลที่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นแต่เนื่องจากการพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้นอาจจะทำได้ไม่สมบูรณ์มากนัก เนื่องจากประชากร ในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา แต่จากการสัมภาษณ์เทศบาลแม่แจ่มและ พนักงานเทศบาลที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าเทศบาลเริ่มให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยใช้แผนเป็นเครื่องมือบริหาร โดยนำข้อมูลในแผนพัฒนา สามปีใช้ประโยชน์ในการจัดทำเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งเป็นการกำหนด ยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาดังกล่าว เป็นระบบ สังเกต โดยเทศบาลจัดทำ

โครงการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีและจัดทำประชาคมหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับประชาชน สามารถทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สรุปจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถนำมาประกอบการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีนั้น ซึ่งผลจากการศึกษาได้พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เริ่มมีความสนใจและความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี และเข้าร่วมประชาคมหมู่บ้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับประชาชน สามารถทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คังงานวิจัยของชนิกา พันล้อม (2550 : 70) โดยนำตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อนำมาศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลเหล่าไชงาม อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY